

CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA

Závěrečná zpráva

11/2022

Odborní partneři:

GAME CHANGERS

VÝZKUMNÉ POZADÍ

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR sdružuje na otevřené, nepolitické platformě malé a střední podniky a živnostníky i jejich organizace z celé České republiky. Kromě návrhů legislativy se zabývá také tématy jako je export, inovace, financování či vzdělávání.

Ve spolupráci se svými partnery AMSP ČR průběžně realizuje projekty cílené na aktuální otázky ve své oblasti působení, podporované výzkumy trhu.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, zdali a do jaké míry **podniky implementují principy cirkulární ekonomiky.**

METODIKA

**Metoda
ankety**

Online dotazování

**Cílová
skupina**

**Majitelé, jednatelé a ředitelé malých a středních podniků
o velikosti 4-249 zaměstnanců**

**Velikost
vzorku**

**150 podniků
sběr proběhl 17. - 27. 10. 2022**

**Výzkumný
nástroj**

Strukturovaný dotazník o délce cca 7 minut
Vyznačené rozdíly v rámci podskupin jsou signifikantní na hladině 90 %

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

HLAVNÍ ZÁVĚRY

Polovina firem deklaruje, že **využívá principy cirkulární ekonomiky**. Zároveň ale výzkum ukazuje, že alespoň jeden z principů cirkulární ekonomiky využívají téměř všechny firmy, jen si to část z nich neuvědomuje.

Nejčastějšími důvody zájmu o cirkulární ekonomiku jsou **snaha ušetřit, přizpůsobení se trendu udržitelnosti podnikání** a také **požadavky majitelů společností**.

Podniky nejčastěji v rámci principů cirkulární ekonomiky **třídí odpady, využívají ekologické materiály** a soustředí se na **opravitelnost svých výrobků**.

Největšími překážkami zavedení cirkulární ekonomiky jsou **nedostatek informací, finančních prostředků, expertů či pracovních sil v oboru**.

VÝSLEDKY V DETAILU

Na začátku dotazníku jsme představili cirkulární ekonomiku tímto způsobem:

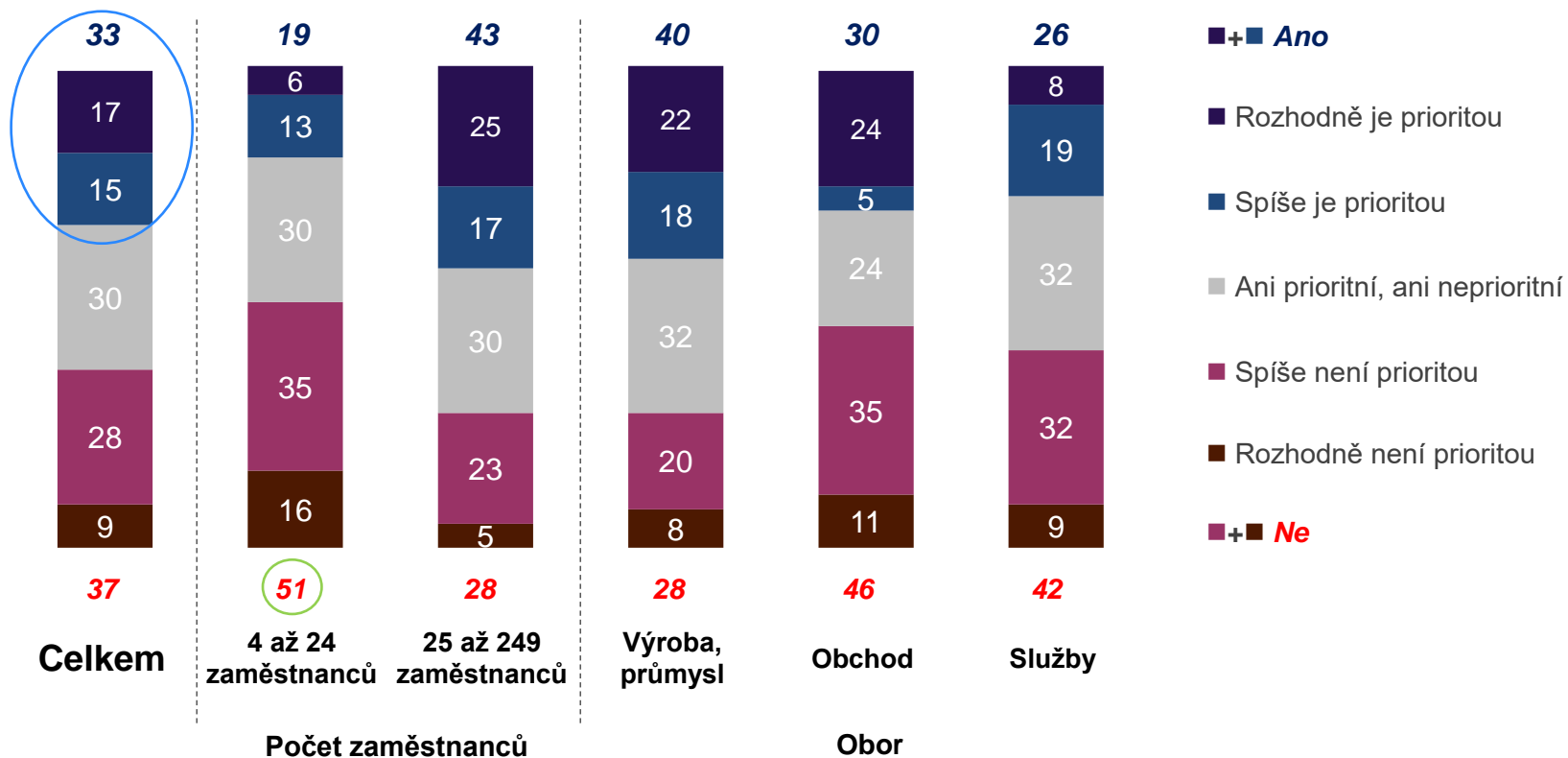
„Cirkulární ekonomika nebo také oběhové hospodářství je koncept, který se zaměřuje na udržitelný rozvoj a zahrnuje tak jak sociální, ekonomické tak enviromentální aspekty. Z hlediska výroby je to model, který umožňuje firmám efektivně nakládat se zdroji a stát se dlouhodobě udržitelnými.

Pro zjednodušení je možné si cirkulární ekonomiku představit pod pojmem „materiálová účinnost“. Například pojem energetické účinnosti je dobře znám, přičemž jeho snahou je snižovat spotřebu energie a hledat alternativní nízkoemisní zdroje. Snahou materiálové činnosti je podobně snižovat spotřebu materiálů, zamezit plýtvání s materiály a hledat alternativní nízkoemisní materiály jako základní zdroje ekonomiky.“

TŘETINA VŠECH FIREM VNÍMÁ CIRKULÁRNÍ EKONOMIKU JAKO PRIORITY.

Prioritizace cirkulární ekonomiky ve firmách (v %)

Komentář AMSP ČR:

Jsme průmyslová země a průmysl má největší vstupy – tj. je logické a zásadní zejména pro tyto firmy snižovat náklady a energetickou náročnost.

Q1. Je pro vás cirkulární ekonomika v současnosti prioritou?
N=150/63/87/60/37/53

NEJČASTĚJŠÍM DŮVODEM ZÁJMU O CIRKULÁRNÍ EKONOMIKU JE SNAHA UŠETŘIT, NA DRUHÉM MÍSTĚ JE PŘIZPŮSOBENÍ SE TRENDU V UDRŽITELNOSTI.

Hlavní důvody zájmu o cirkulární ekonomiku (v %)

(Pouze firmy, které vnímají cirkulární ekonomiku jako prioritu)

		Firma s 4 až 24 zaměstnanci	Firma s 25 až 249 zaměstnanci	Výroba, průmysl	Obchod	Služby
Snaha ušetřit na nákladech za suroviny, materiály či energie	51	75	43	46	45	64
Přizpůsobení trendu udržitelnosti podnikání	49	50	49	50	45	50
Snaha o udržitelnost vychází z požadavků majitelů společnosti	41	50	38	46	55	21
Odolnější ekonomika skrze zkrácení distribučních řetězců a zvýšení lokální soběstačnosti	29	42	24	21	18	50
Reakce na požadavky od dodavatelů, odběratelů či financujících institucí	22	25	22	17	27	29
Snaha o snížení emisní stopy organizace	14	33	8	8	9	29

Komentář AMSP ČR:

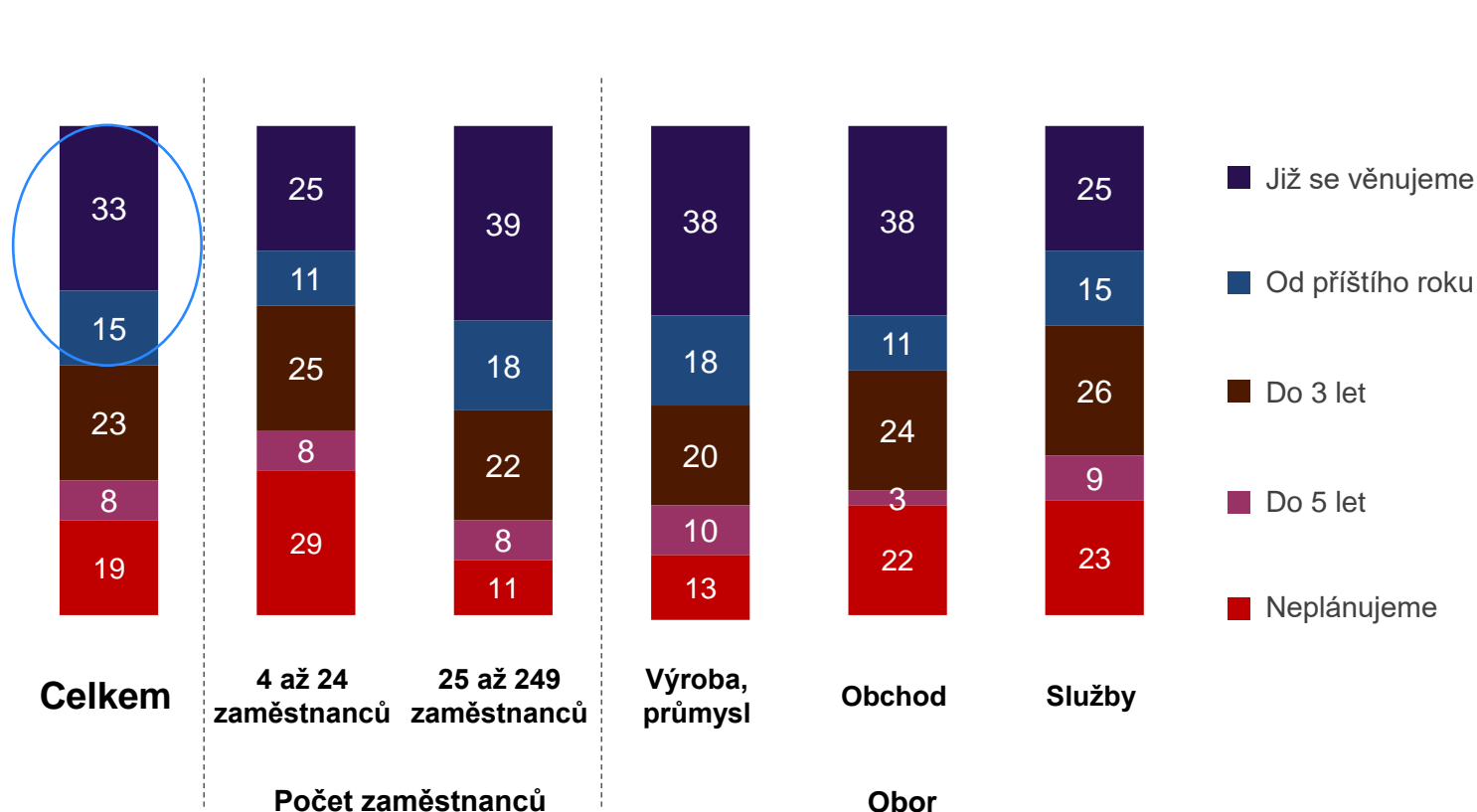
Snaha ušetřit a snižovat náklady je jasná, zejména v kontextu zvyšujících se cen vstupů, nákladů a inflace, což v průmyslu není možné promítnout do cen zákazníkovi, nebo ne v podstatnější míře. Trend udržitelnosti bude typičtější u firem vlastněných zahraničním kapitálem či korporáty, které jsou zpravidla dříve tlačeny společenskou poptávkou než menší firmy.

Q2. Jaké jsou hlavní důvody, proč se o cirkulární ekonomiku zajímáte?

N=49/12!/37/24!/11!/14!

TÉMATU CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY SE V SOUČASNOSTI VĚNUJE TŘETINA FIREM, DALŠÍCH 15 % SE MU POTÉ ZAČNE VĚNOVAT OD PŘÍŠTÍHO ROKU.

Časový horizont, ve kterém se firmy chtějí začít věnovat tématu cirkulární ekonomiky (v %)

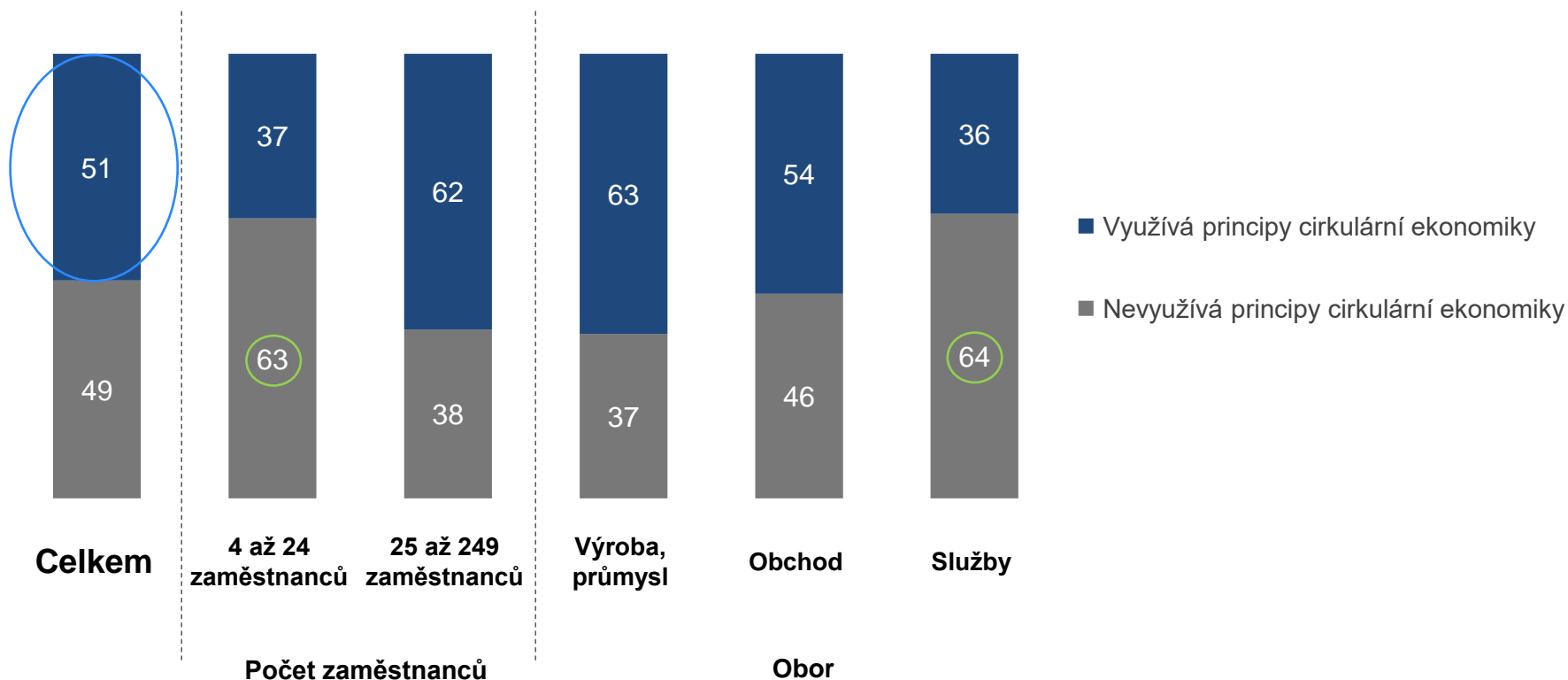
Komentář AMSP ČR:

Z uvedeného je patrné, že firmám chybí informace o přínosu cirkulární ekonomiky, což je dlouhodobý proces. Není na co čekat, proto je aktuální výzvou vysvětlit pojmy a rozdíly.

Q3. V jakém časovém horizontu se chcete začít věnovat tématu cirkulární ekonomiky? Vyberte odpověď nejlépe popisující vaší situaci.
N=150/63/87/60/37/53

VÍCE NEŽ POLOVINA FIREM UVÁDÍ, ŽE VYUŽÍVÁ NĚKTERÉ PRINCIPY CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY.

Využívání principů cirkulární ekonomiky (v %)

Komentář AMSP ČR:

Naprosto klasická je snaha o energetické úspory, zateplení, recyklace materiálů či vstupů nebo zbytků materiálů (výrobního odpadu).

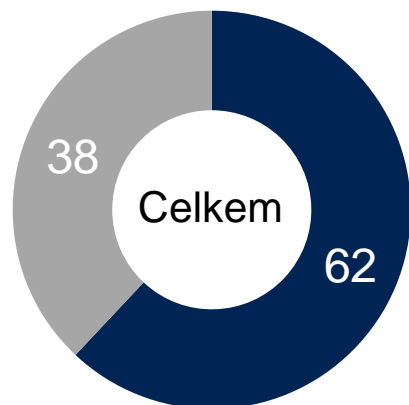
I0. Využívá Vaše organizace některý z principů cirkulární ekonomiky?
N=150/63/87/60/37/53

VĚTŠINA FIREM, KTERÉ VYUŽÍVAJÍ PRINCIPY CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY, MÁ ZÁROVEŇ STRATEGII, JAK POSTUPOVAT PŘI ZAVÁDĚNÍ NOVÝCH PRINCIPŮ.

Máte strategii, jak postupovat při zavádění nových principů? (v %)

(Pouze firmy, které využívají principy cirkulární ekonomiky)

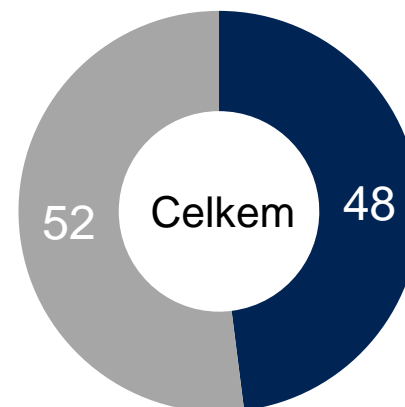
■ Máme ■ Nemáme

A kdo tento plán zpracoval? (v %)

(Pouze firmy, které mají strategii, jak postupovat při zavádění nových principů)

■ Interní pracovník ■ Externí specialista

Komentář AMSP ČR:

U MSP bývá obvyklé, že strategii mají, ale není v extrémně sofistikované písemné podobě, často stačí zápis z porady, jasná rozhodnutí v určitém časovém horizontu. To již lze považovat za určitou formu strategického počínání. Ano, u uvedených cca 30 % firem (tj. cca polovina z oněch 62 % se strategií) je deklarováno externí zpracování – tam to bude již mít patrně sofistikovanější formu i parametry, ale to neznamená, že je to strategie účinnější či s větším dopadem.

Na druhé straně je třeba říci, že některé principy CE (cirk. ekonomiky) mají firmy zpracované v rámci např. ISO, BOZP apod. to se týká např. NAKLÁDÁNÍ S ODPADY, to je běžný standard.

I2. Máte strategii nebo plán, jak postupovat při zavádění nových principů? I2a. Kdo zpracoval tento plán?

N=77; N=48

POKUD SE ZEPTÁME NA KONKRÉTNÍ PRINCIPY CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY, TAK VŠECHNY FIRMY V RŮZNÉ MÍŘE TYTO PRINCIPY VYUŽÍVAJÍ.

Principy cirkulární ekonomiky využívané v dané organizaci (v %)

		Firma s 4 až 24 zaměstnanci	Firma s 5 až 249 zaměstnanci	Výroba, průmysl	Obchod	Služby
Nakládání s odpady (třídění)	51	52	51	48	43	60
Využívání ekologických materiálů	36	30	40	42	32	32
Opravitelnost výrobků	35	29	40	35	35	36
Opětovné používání materiálů	31	33	29	37	30	25
Využívání inovativních technik	28	24	31	33	24	25
Sdílené služby (doprava, logistika)	25	24	26	22	24	30
Využití odpadu	24	24	24	37	14	17
Renovace a rekonstrukce	23	30	18	18	24	28
Zboží z druhé ruky	15	19	13	12	5	26
Zavádění/optimalizace ekodesignu	11	11	11	17	3	11
Technologie pro získávání druhotných surovin	5	6	5	10	0	4

Komentář AMSP ČR:

Důležitá je poznámka níže, že polovina firem si prakticky není vědoma využívání principů CE, přestože tomu tak je. CE je stále poměrně nový termín, jehož osvěta v zásadě ve větším měřítku neproběhla.

Zmíněné principy a jejich využití je v MSP skutečně reálné, to víme z praxe, a někdy k tomu firmy skutečně mají pouze interní předpis a nikoli sofistikovanou strategii.

Opravitelnost výrobků je například velmi žádoucí, ale je typická u technologicky složitějších či „finálnějších“ výrobků, což bude o něco častější u větších firem než u MSP.

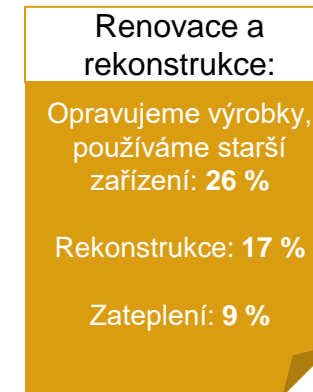
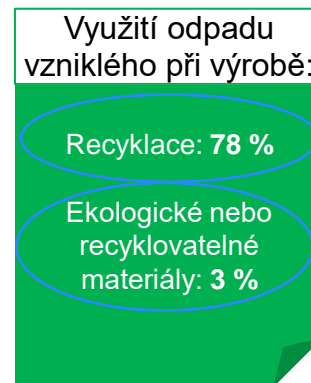
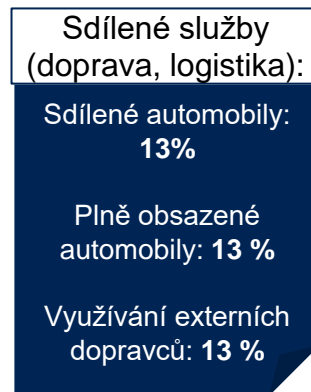
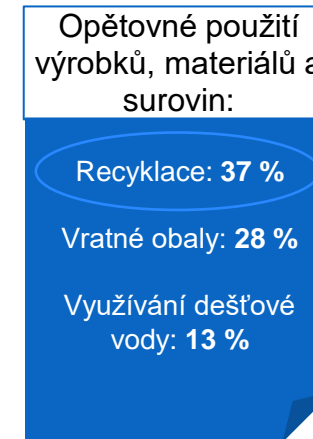
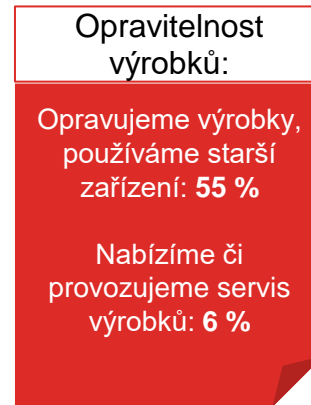
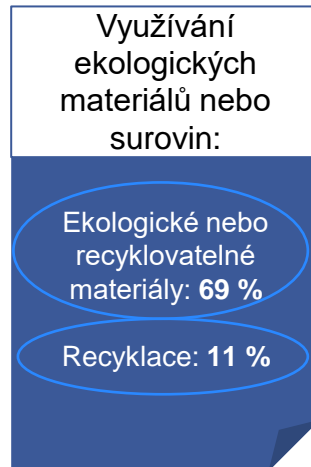
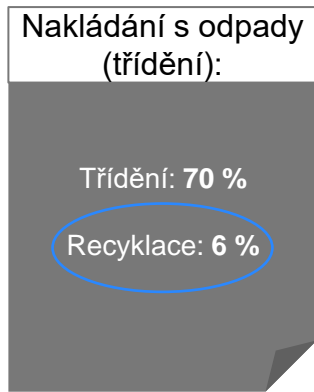
I3a. Označte konkrétní principy cirkulární ekonomiky využívané ve vaší organizaci.
N=150/63/87/60/37/53

Polovina firem uvádí, že nevyužívá principy cirkulární ekonomiky, ovšem na základě dat zjišťujeme, že každá z nich nějaký princip využívá, pouze o tom neví.

NEJVÍCE ZMIŇOVANÝMI VÝROKY JSOU POUŽÍVÁNÍ EKOLOGICKÝCH ČI RECYKLOVATELNÝCH MATERIÁLŮ A RECYKLACE OBECNĚ.

Konkrétní příklady využívání daných principů v organizaci

(Pouze firmy, které využívají daný princip)

Komentář AMSP ČR:

Nejobvyklejší je recyklace odpadů při výrobě, třídění odpadů nebo využívání ekologických materiálů nebo surovin.

I3b_1 - I3b_9. Uveďte prosím konkrétní příklady toho, jak dané principy využíváte ve vaší organizaci.
N=77/54/53/46/42/38/36/35

NEJVĚTŠÍ PŘEKÁŽKAMI JSOU NEDOSTATEK INFORMACÍ A ZKUŠENOSTÍ, FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ, EXPERTŮ ČI PRACOVNÍCH SIL V OBORU.

Největší překážky zavádění cirkulární ekonomiky do firemní praxe (v %)

		Firma s 4 až 24 zaměstnanci	Firma s 25 až 249 zaměstnanci	Výroba, průmysl	Obchod	Služby
Nedostatek informací, zkušeností	 43	48	40	33	49	51
Nedostatek finančních prostředků	 40	34	44	38	32	47
Nedostatek expertů či pracovních sil v oboru	 33	22	41	32	28	32
Vyšší náklady než výnos oproti konvenčnímu řešení	 28	32	25	32	22	28
Nedostatečná nabídka využitelných cirkulárních řešení na trhu	 27	21	32	33	22	25
Nedostatek pracovních sil, které by mohly toto téma rozvíjet	 24	24	24	20	22	30

Komentář AMSP ČR:

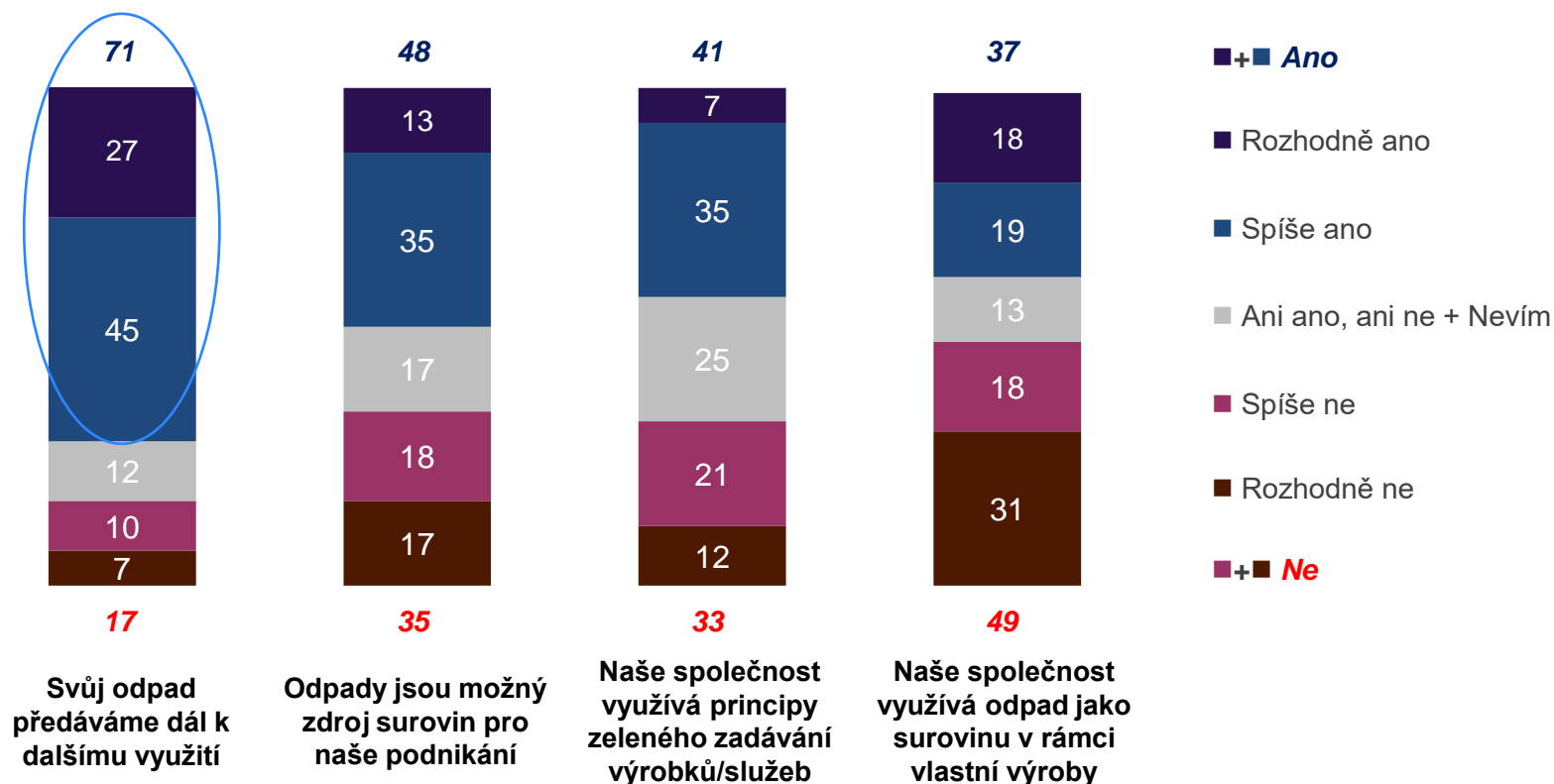
Vždy to musí firmě přinést ekonomickou logiku, efekt či nějakou hodnotu, není příliš pravděpodobné, že by firma šla kvůli principům CE do ztráty.

Současně v praxi vidíme jako překážku poměrně malou osvětu a zejména legislativní či institucionální motivaci k CE.

B1. Co jsou podle vás největší překážky zavádění cirkulární ekonomiky do každodenní firemní praxe?
N=150/63/87/60/37/53

7 Z 10 FIREM SVŮJ ODPAD PŘEDÁVÁ K DALŠÍMU VYUŽITÍ. PŘIBLIŽNĚ ČTVRTINA FIREM UVEDLA, ŽE TAK ROZHODNĚ ČINÍ, DALŠÍCH 45 % ODPOVĚĎELO SPÍŠE ANO.

Míra souhlasu s následujícími výroky (v %)

Komentář AMSP ČR:

Příkladem předávání odpadu k dalšímu využití může být papír do sběru, odpad z kovovýroby do kovového šrotu, který je mimochodem na trhu docela dobře ceněn. Skutečností však také je, že de facto neexistuje jiná varianta, kam odpad dát.

I5_1 – I5_4. Uvedte, nakolik souhlasíte s následujícími výroky.
N=150

FIRMY S 25 AŽ 249 ZAMĚSTNANCI ČASTĚJI VNÍMAJÍ ODPADY JAKO MOŽNÝ ZDROJ SVÉHO PODNIKÁNÍ, TO STEJNÉ PLATÍ V PŘÍPADĚ VYUŽÍVÁNÍ ODPADU. ODPAD ČASTĚJI VYUŽÍVAJÍ VÝROBNÍ FIRMY.

Míra souhlasu s danými výroky v % („rozhodně ano“ a „spíše ano“)

	Firma s 4 až 24 zaměstnanci	Firma s 25 až 249 zaměstnanci	Výroba, průmysl	Obchod	Služby
Svůj odpad předáváme dál k dalšímu využití	65	76	83	65	62
Odpady jsou možný zdroj surovin pro naše podnikání	30	61	68	46	26
Naše společnost využívá principy zeleného zadávání výrobků či služeb	27	52	62	32	25
Naše společnost využívá odpad jako surovinu v rámci vlastní výroby	21	49	50	38	23

Komentář AMSP ČR:

Ano, to je očekávatelný výsledek, a je to tak v pořádku. Je dobře, že o tom přemýšlí čím dál větší procento firem.

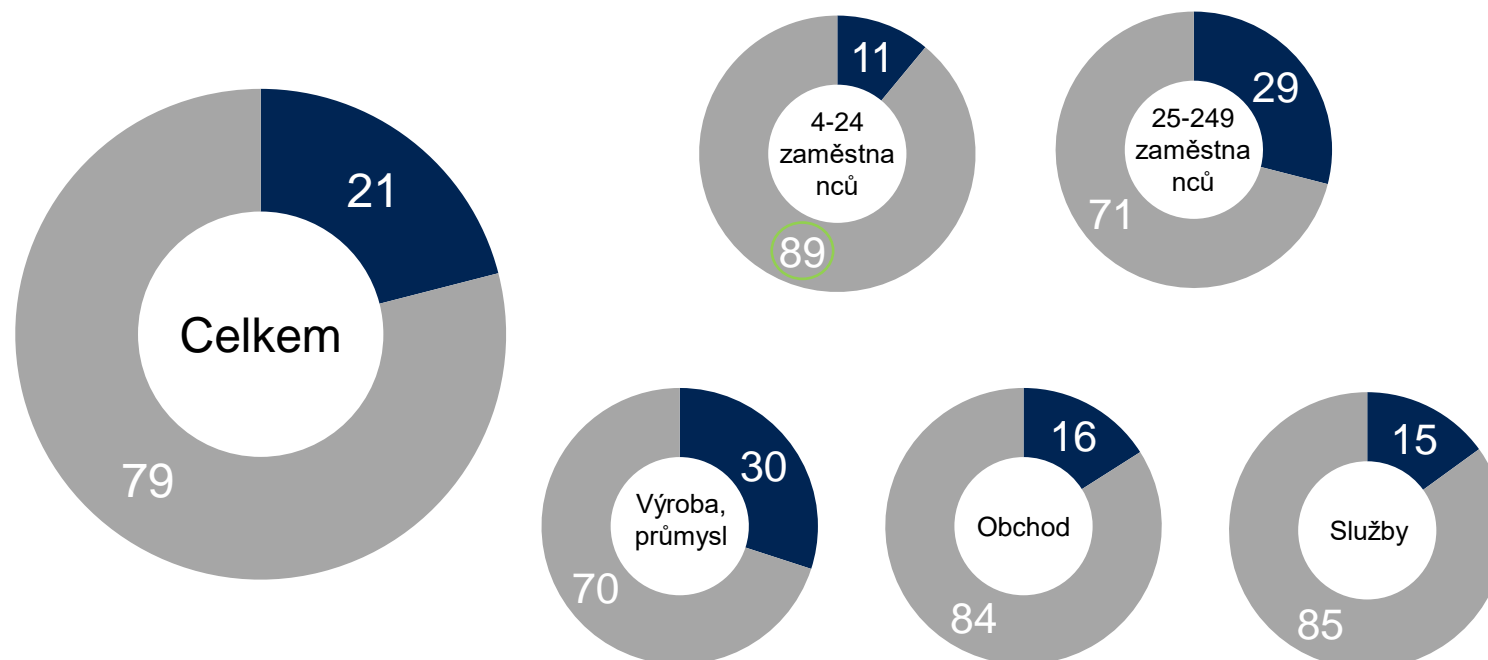
I5_1 – I5_4. Uvedte, nakolik souhlasíte s následujícími výroky.
N=63/87/60/37/53

PĚTINA FIREM NABÍZÍ VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE A CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY.

Nabídka vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje a cirkulární ekonomiky (v %)

■ Nabízíme vzdělávání

■ Nenabízíme vzdělávání

Komentář AMSP ČR:

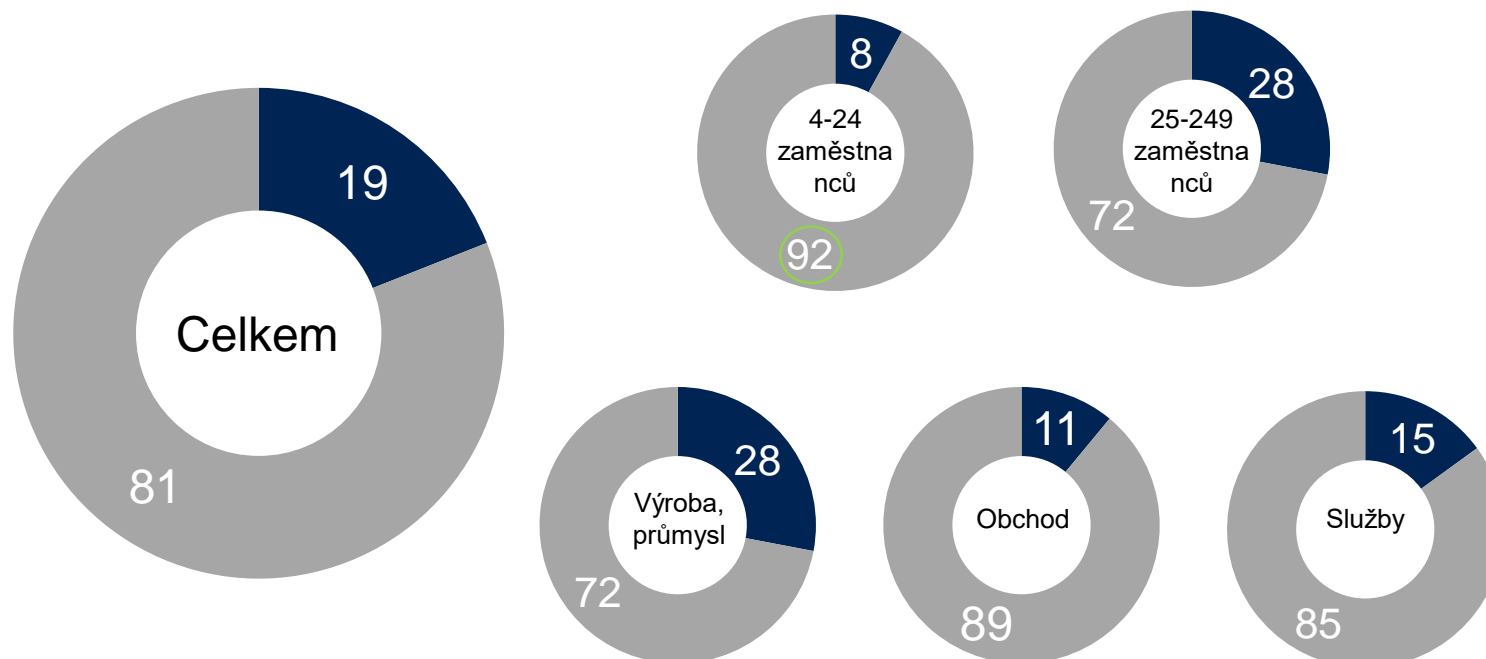
Firmy vzdělávání v naprosté většině nenabízejí. Nejvyšší míra nabídky vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje a cirkulární ekonomiky je u výroby a průmyslu (30 %) a znatelně více u větších firem (25-249 zaměstnanců). Nemá být specifikováno, zda interní či externí formou.

16. Nabízí Vaše společnost vzdělávání (školení, workshopy, kurzy, tréninky, akce) v oblasti udržitelného rozvoje / cirkulární ekonomiky?
N=150/53/87/60/37/53

NEJVÍCE PRACOVNÍKŮ ZODPOVĚDNÝCH ZA ZAVÁDĚNÍ CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY MAJÍ FIRMY S 25 AŽ 249 ZAMĚSTNANCÍ A FIRMY Z VÝROBY A PRŮMYSLU.

Máte ve firmě pracovníka zodpovědného za zavádění cirkulární ekonomiky? (v %)

■ Ano, máme takového pracovníka ■ Ne, takovým pracovníkem nedisponujeme

Komentář AMSP ČR:

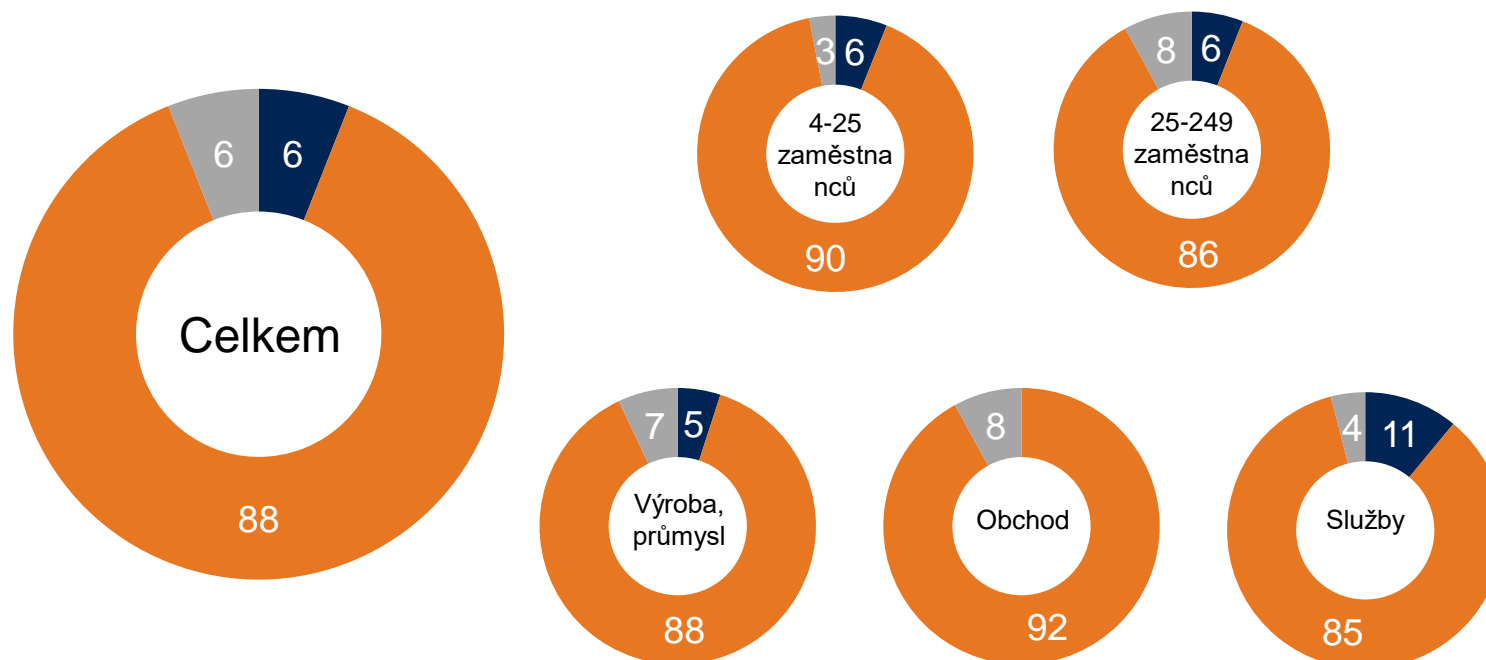
Výsledky odpovídají předchozímu slidu, 81 % všech firem nemá ve firmě pracovníka zodpovědného za zavádění cirkulární ekonomiky. Jde o oblast pro firmy značně neznámou.

B2. Máte vyčleněného pracovníka zodpovědného za tuto oblast ve firmě?
N=150/63/87/60/37/53

VĚTŠINA FIREM DEKLARUJE, ŽE NEVYUŽÍVÁ DOTACE SOUVISEJÍCÍ S CIRKULÁRNÍ EKONOMIKOU.

Využívání dotací souvisejících s cirkulární ekonomikou (v %)

■ Využíváme dotace ■ Nevyužíváme dotace ■ Nevím

Komentář AMSP ČR:

Vzhledem k malému povědomí o principech cirkulární ekonomiky (CE) je i informovanost o dotacích na ni na nízké úrovni. Dotační příležitosti se však začaly objevovat až v posledních měsících v malé míře jako první vlaštovky.

Vzhledem k uvedeným principům CE, které firmy využívají, se jedná spíše o logické počínání s vyhlídkou ekonomického efektu. Dotace na sofistikovanější projekty CE, které by byly zajímavé pro segment MSP, se, předpokládáme, budou teprve dále rozšiřovat. To souvisí se zmíněnou LEGISLATIVNÍ MOTIVACÍ.

14. Využíváte dotace související s cirkulární ekonomikou?

N=150/53/87/60/37/53

OBECNĚ JSOU NEJVÍCE ZNÁMÉ POJMY SDÍLENÉ EKONOMIKY, EKODESIGNU, 3R PRINCIPŮ A MATERIÁLOVÉHO AUDITU.

Znalost pojmů souvisejících s cirkulární ekonomikou (v %)

		Firma s 4 až 24 zaměstnanci	Firma s 25 až 249 zaměstnanci	Výroba, průmysl	Obchod	Služby
Sdílená ekonomika	48	57	41	47	43	53
Ekodesign	36	40	33	38	32	36
3R Principy (redukovat, znovupoužívat, recyklovat)	29	30	29	27	22	38
Materiálový audit	23	16	29	30	22	17
Průmyslová symbióza	15	8	20	23	14	6
LCA (analýza životního cyklu)	15	8	20	22	14	8
MFA (analýza materiálových toků)	11	2	18	18	8	6
Reverzní logistika	7	8	7	8	5	8
EU taxonomie	6	3	8	7	5	6
ESG	5	3	7	8	5	2
Žádné z uvedených	15	22	9	8	19	19

Komentář AMSP ČR:

Sdílená ekonomika jednoznačně vede ve znalosti pojmů, ovšem na úplném chvostu znalostí je EU taxonomie a ESG – velmi důležitá témata, která budou mít na malé a střední podniky velký vliv. Opět se zde projevuje absence komunikace těchto témat v české ekonomice.

O1. Které z následujících pojmů znáte?

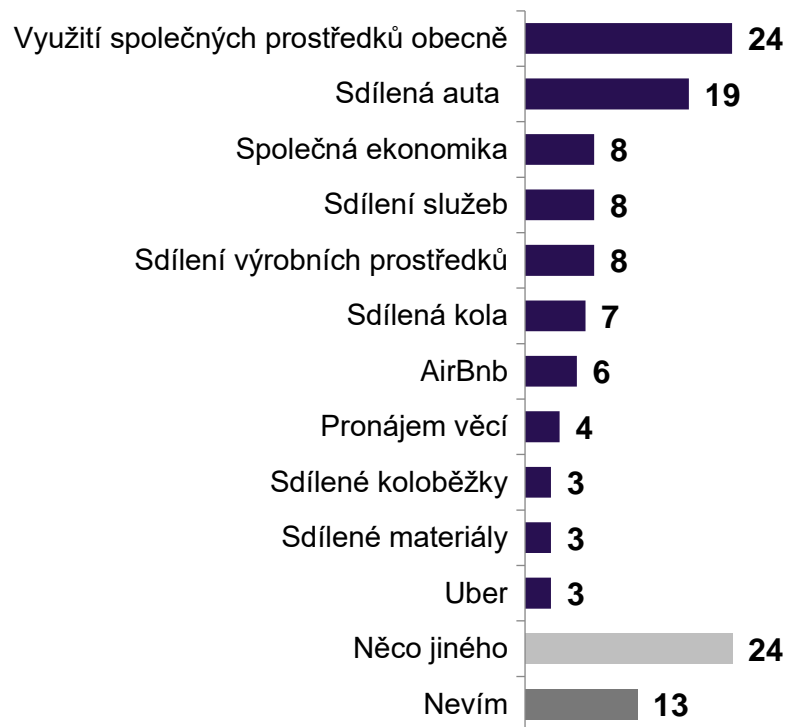
N=150/63/87/60/37/53

POD SDÍLENOU EKONOMIKOU SI VĚTŠINA FIREM PŘEDSTAVÍ VYUŽITÍ SPOLEČNÝCH PROSTŘEDKŮ, POD EKODESIGNEM EKOLOGICKÝ DESIGN.

Co si subjekty představují pod následujícími pojmy (v %):

(Pouze firmy, které tyto pojmy znají)

Sdílená ekonomika

Ekodesign

Komentář AMSP ČR:

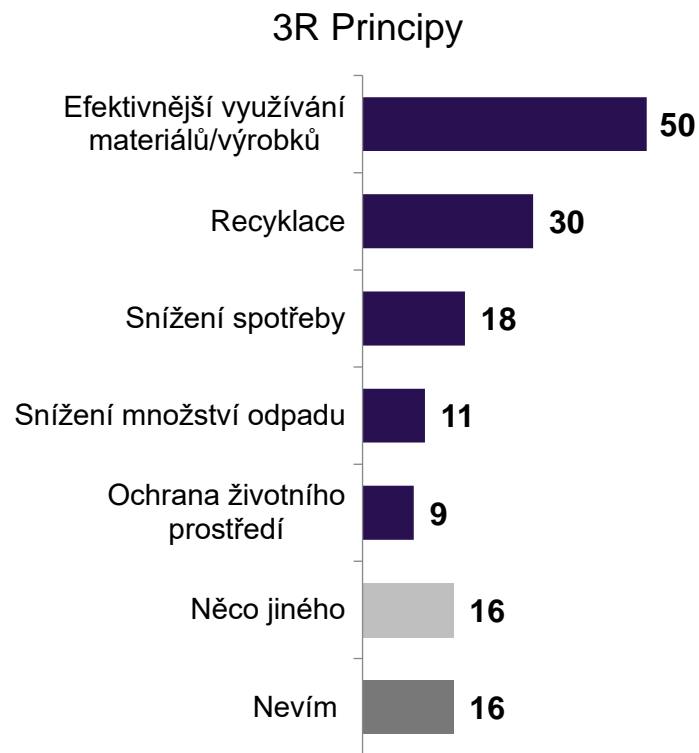
Nízký vzorek firem, které tyto pojmy znají, hovoří stejně jako v předchozích slidech. Nejznámější je zde využití společných prostředků či sdílených aut, ostatní vyjádření jsou pod 10%. V ekodesignu pak vede ekologický/zelený design těsně následován ekologickým výrobkem.

O2_1. A co si pod danými pojmy představujete? ~ Ekodesign. O2_3. A co si pod danými pojmy představujete? ~ Sdílená ekonomika
N=72; N=54

V PŘÍPADĚ 3R PRINCIPŮ SI FIRMY VYBAVUJÍ EFEKTIVNĚJŠÍ VYUŽÍVÁNÍ MATERIÁLŮ, V RÁMCI MATERIÁLOVÉHO AUDITU ZASE KONTROLU MATERIÁLU.

Co si subjekty představují pod následujícími pojmy (v %):

(Pouze firmy, které tyto pojmy znají)

Komentář AMSP ČR:

Efektivnější využívání materiálů/výrobků určitě nepřekvapí stejně jako materiálový audit. Jakkoli je jasné, že firmy se chovají jako řádní hospodáři, jsou to velmi dobré výsledky nezávislého průzkumu, za které zaslouží malé a střední podniky pochvalu.

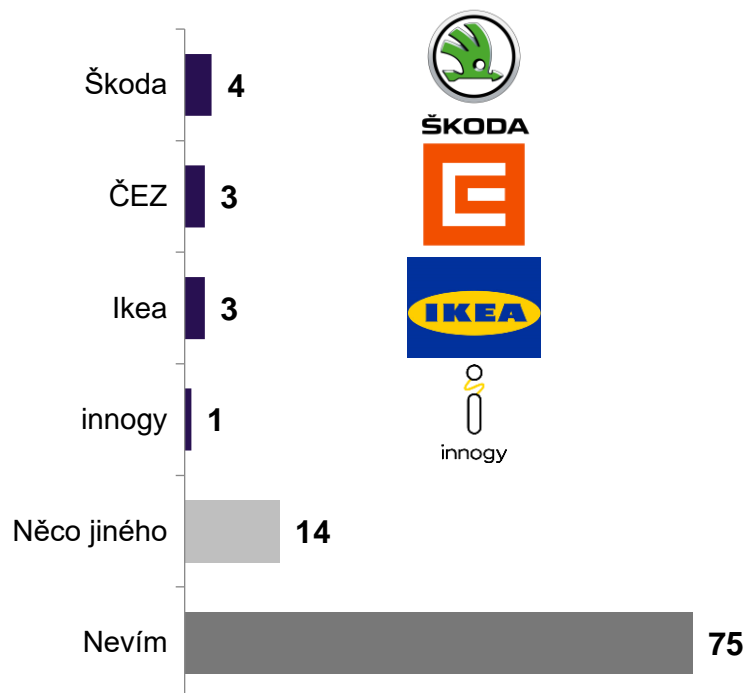
O2_4. A co si pod danými pojmy představujete? ~ 3R principy (redukovat, znovupoužívat, recyklovat).

O2_7. A co si pod danými pojmy představujete? ~ Materiálový audit

N=44; N=35

FIRMY NEVNÍMAJÍ ŽÁDNOU ZE SPOLEČNOSTÍ JAKO VZOR CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY. OVŠEM OBČAS ZMIŇUJÍ ŠKODU, ČEZ, IKEU A INNOGY.

Firma, která je vnímána jako vzor cirkulární ekonomiky (v %)

Komentář AMSP ČR:

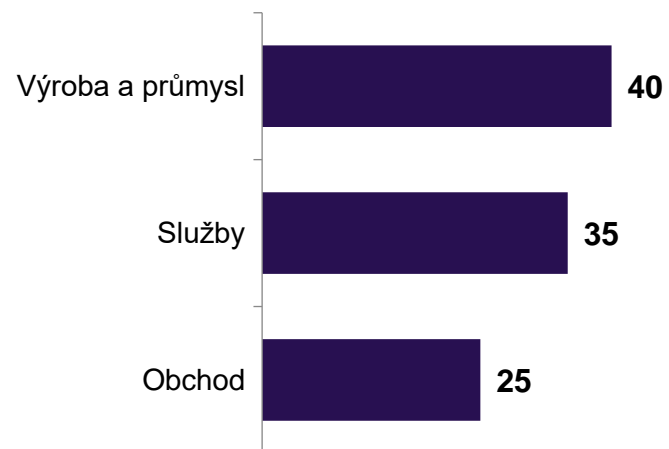
Celé tři čtvrtiny firem neví o žádné firmě, která je vnímána jako vzor cirkulární ekonomiky. U nízkých procent respondentů se objevila značka Škoda pravděpodobně v souvislosti s elektromobilitou, dále ČEZ, IKEA a innogy.

O3. Kterou firmu považujete za vzor v oblasti cirkulární ekonomiky?
N=150

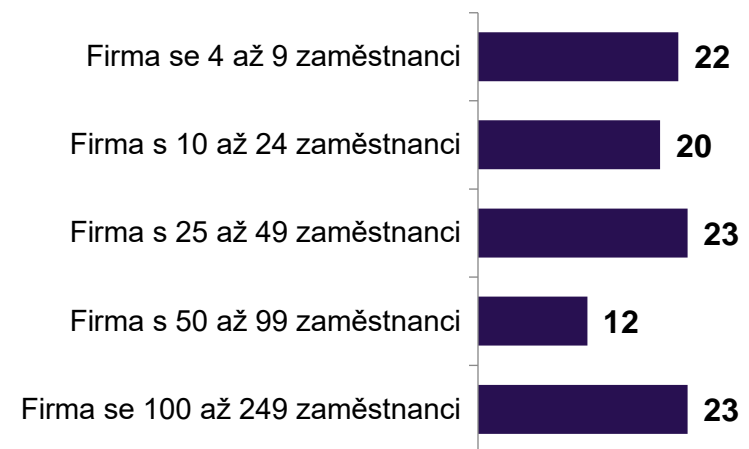
STRUKTURA VZORKU

STRUKTURA VZORKU

Obor

Počet zaměstnanců

N=150